

รูปแบบการต่อเติมอาคารพักอาศัยเพื่อใช้เป็นร้านค้า Pattern of House Expansion to be used as a shop

รับบทความ	13/03/2020
แก้ไขบทความ	7/04/2020
ยอมรับบทความ	8/04/2020

ณัฐพงษ์ รอดเจียม ทรงเกียรติ เทย์ธิทรัพย์ สุรพล สุวรรณ
ภาควิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
Nattapong Rodjeam, Songkiat Teartisup, Surapol Suwan
Department of Architecture and Planning Faculty of Architecture
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
tongy15@hotmail.com, kiattss@hotmail.com, surapolsuwan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การต่อเติมอาคารพักอาศัยเพื่อใช้เป็นร้านค้า โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับอาคารพักอาศัย ที่มีการปรับปรุงเพื่อใช้เป็นร้านค้าภายในชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อรวบรวมรูปแบบของการปรับปรุงอาคาร ในด้านการใช้พื้นที่ การวางผังอาคาร องค์ประกอบอาคาร รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการปรับปรุงที่เกิดขึ้นกับอาคาร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เปรียบเทียบรูปแบบการต่อเติมอาคารพักอาศัย จากการลงสำรวจภาคสนาม โดยมีการเก็บข้อมูลอาคารพักอาศัยทั้งผังพื้นที่ รูปตัด รูปด้าน พื้นที่การใช้งาน และองค์ประกอบอาคาร แล้วทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด มาจำแนกเป็นข้อมูลพื้นฐานของอาคาร จากนั้นจึงวิเคราะห์เปรียบเทียบกรณีศึกษาทั้ง 5 หลัง เพื่อสรุปออกมาเป็นรูปแบบของการต่อเติมอาคารที่ใช้เป็นร้านค้า

จากการศึกษาพบว่าอาคารพักอาศัยที่มีการปรับปรุงเพื่อใช้เป็นร้านค้าประเภทร้านอาหาร มีการปรับปรุงพื้นที่ใช้งาน และต่อเติมหลังคาเพื่อใช้เป็นพื้นที่นั่งรับประทานอาหาร ในส่วนของการวางผัง มีรูปแบบการจัดวางเพื่อใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด และในการเลือกใช้วัสดุ มีการเลือกใช้วัสดุที่แข็งแรงและสะดวกต่อการก่อสร้างมากกว่าของเดิม โดยจะมีปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเลือกวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง

คำสำคัญ : การปรับปรุงอาคาร การต่อเติมอาคาร อาคารพักอาศัย ร้านอาหาร เกาะเกร็ด

Abstract

This research article was submitted in partial fulfilment of the requirements for the thesis on residential building renovation for store. The study aimed to investigate the residential building with the renovation to be community store in Ko Kret community, Pak Kret District, Nonthaburi. The objective of this research was to study and accumulate the residential building renovation models in terms of area usage, building planning, building components including factors influencing improvement pattern of the building.

The researcher studied and compared the residential building renovation models from field work. the building data collecting was on floor plan, side view, cross section, usage area and building components and categorized the accumulated data to comparing analyze the case study of 9 houses to conclude the residential building renovation for store model.

The study found that the building having renovation to be restaurant contained the renovation usage area and roof to be the dining area. In term of building plan model, they utilized the most out of environment and for material selection, they used strong and convenient for construction than the old material which were influenced by several factors affecting construction material selection.

Keywords: *Building improvement, Building renovation, Residential building, Restaurant, Ko Kret*

บทนำ

สถาปัตยกรรมถูกออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการใช้พื้นที่ของมนุษย์ในหลายด้าน ทั้งความต้องการทางด้านกายภาพ ความต้องการทางด้านจิตวิทยา และความต้องการทางด้านสังคม (ชาวนรงค์ สุทธิลักษณ์สกุล, 2545) เช่น อุณหภูมิ ขนาดที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย การสร้างพื้นที่ส่วนตัวเพื่อความปลอดภัยทางกายและใจ ในกรณีของที่อยู่อาศัย เมื่อเวลาผ่านไป การดำรงชีวิตของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้สอยขึ้น แต่ที่อยู่อาศัยนั้นไม่ได้มีการปรับเปลี่ยนตามไป ทำให้ไม่สามารถรองรับความต้องการใช้พื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งทำให้เกิดการปรับปรุงอาคาร (สมชัย เจริญวรเกียรติ, 2537) ทั้งการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของพื้นที่ใช้งาน หรือเพิ่มพื้นที่ใช้สอย

เกาะเกร็ดเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของชาวเกาะเกร็ดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2358 (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด, 2562) ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานเป็นบ้านเรือนแบบเกาะกลุ่ม บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยา และบริเวณใกล้สถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายในเกาะ ต่อมาเมื่อมีการสนับสนุนให้เกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว (เอ็ด ภิรมย์, 2540) ทำให้เส้นทางสัญจรของชาวบ้านกลายเป็นเส้นทางเดินของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการประกอบอาชีพการค้าขายสินค้าของชาวบ้านเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมในเกาะเกร็ด โดยเฉพาะในบริเวณหมู่ที่ 6 และ 7 ที่มีการตั้งร้านขายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยวมากกว่าพื้นที่หมู่อื่น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้กับท่าเรือโดยสารของนักท่องเที่ยวมากที่สุด

ภาพ 1 แผนที่ทางสัญจรหลักและชุมชนหมู่ที่ 6 และ 7
ที่มา : www.google.co.th/maps, ผู้วิจัย, 2563

ภาพ 2 บรรยากาศร้านค้าริมทางสัญจรในหมู่ที่ 7 ที่มีการตั้งเรียงราย
อยู่ทั้งสองฝั่งของถนน ที่มา : ผู้วิจัย, 2563

ความต้องการค้าขายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวของชาวบ้าน ทำให้เกิดการปรับปรุงพื้นที่เพื่อตั้งร้านขายสินค้าตามมา โดยมีทั้งการสร้างพื้นที่หน้าร้านใหม่ และการปรับปรุงพื้นที่ที่เป็นอาคารพักอาศัยเดิมเพื่อใช้เป็นร้านค้า โดยเฉพาะอาคารริมน้ำที่มีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการปรับปรุงอาคาร ซึ่งมีความน่าสนใจในการศึกษาข้อมูล

การทบทวนวรรณกรรม

สาเหตุที่มีการต่อเติมเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยของบ้านจัดสรร (สมชัย เจริญวรเกียรติ, 2537) ได้แก่ 1.เพิ่มความสะดวกสบาย 2.มีสมาชิกครอบครัวเพิ่มขึ้น 3.เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 4.บ้านที่เจ้าของโครงการสร้างให้ไม่ถูกใจ 5.ต้องการใช้ประกอบธุรกิจ 6.แก้ปัญหาจากการต่อเติมของเพื่อนบ้าน 7.ต้องการเปลี่ยนแปลงตามเพื่อนบ้าน 8.ต้องการมีความแตกต่างจากเพื่อนบ้าน

จาตุรนต์ พิบูลย์ (2555) กล่าวว่า จากการสังเกตลักษณะทางกายภาพของส่วนต่อเติม แบ่งลักษณะของการต่อเติมออกได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้ 1. การต่อเติมแบบเชื่อมติดกับตัวบ้านพักอาศัยเดิม เสมือนเป็นโครงสร้างเดียวกัน 2. การต่อเติมแบบกระจายตัวแยกออกจากตัวบ้านพักอาศัยเดิม อาจมีหลังคาที่เชื่อมต่อหรือไม่เชื่อมต่อกัน และ 3. แบบผสมทั้ง 2 แบบ

จาตุรนต์ พิบูลย์ (2555) อ้างถึง มนสิชา เพชรานนท์ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนมีอิทธิพลต่อการใช้ที่ว่าง โดยผิวเผินจะดูเหมือนว่าการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของบ้านพักอาศัยน่าจะส่งผลต่อรูปแบบการจัดเรียงตัวของที่ว่างภายใน แต่ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมกลับเป็นตัวแปรหรือปัจจัยที่สำคัญกว่า

เลอสม สถาปิตานนท์ (2543) พื้นที่ใช้สอยภายในอาคารพักอาศัยจำเป็นต้องใช้ข้อมูลด้านพฤติกรรมของมนุษย์ มาใช้ในการกำหนดพื้นที่ในการออกแบบ ซึ่งมีทั้งพื้นที่สาธารณะ พื้นที่กึ่งสาธารณะ พื้นที่กึ่งส่วนตัวและพื้นที่ส่วนตัว

ทรงเกียรติ เทียธิทรัพย์ (2549) กล่าวว่า ผลจากการศึกษาพัฒนาการหมู่บ้านสาขลาพบว่า ลักษณะภูมิประเทศ การคมนาคม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการก่อสร้างอาคารพักอาศัย

ปณิดา สุวรรณเวลา (2556) กล่าวว่า การเลือกใช้วัสดุในการต่อเติมและปรับปรุงพื้นที่ขึ้นอยู่กับว่ามีความสามารถในการต่อเติมและปรับปรุงพื้นที่ด้วยตัวเจ้าของบ้านเอง หรือต้องจ้างช่างมาต่อเติม โดยลักษณะของการต่อเติมและปรับปรุงแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ 1. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 2. การแก้ไขเพื่อให้อยู่ในสภาพเดิมและใช้งานได้ และ 3. การแก้ไขเพื่อให้อยู่ในสภาพที่ดีกว่าเดิม และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งาน

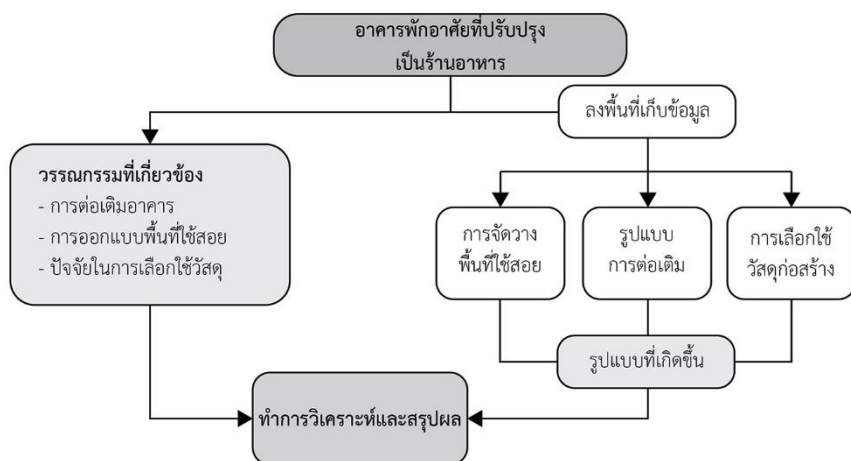
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบรูปแบบการต่อเติมอาคารพักอาศัยเพื่อใช้เป็นร้านอาหารริมน้ำ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับปรุงอาคารพักอาศัย ทั้งในด้านรูปแบบการต่อเติม และในด้านการใช้วัสดุ
3. เพื่อสรุปเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงอาคารพักอาศัยเพื่อใช้เป็นร้านอาหารริมน้ำ ในชุมชนเกาะเกร็ด

ขอบเขตของการวิจัย

จากพื้นที่ชุมชนเกาะเกร็ดทั้งหมด 7 หมู่บ้าน ได้ทำการเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง ในบริเวณหมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 7 ซึ่งเป็นเส้นทางเดินหลักของนักท่องเที่ยว โดยจากการศึกษาข้อมูลภายในโรงเรียนและที่ดินของชุมชนเกาะเกร็ด (อบต.เกาะเกร็ด, 2563) พบว่าร้านค้าประเภทร้านอาหารมีพื้นที่ใช้สอยมากกว่าร้านค้าชนิดอื่น ซึ่งขนาดพื้นที่จะทำให้เห็นถึงการปรับปรุงที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน โดยในพื้นที่นี้มีร้านอาหารริมน้ำ จำนวน 11 หลัง และมีเพียง 9 หลังที่เป็นการปรับปรุงจากอาคารพักอาศัยเดิม

การศึกษานี้จะทำการรวบรวมรูปแบบอาคารพักอาศัยที่มีการปรับปรุงเป็นร้านอาหาร ทั้งการจัดพื้นที่ใช้สอย การปรับปรุงองค์ประกอบอาคาร การใช้วัสดุก่อสร้าง โดยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้รูปแบบของการปรับปรุงเป็นร้านอาหารต่อไป

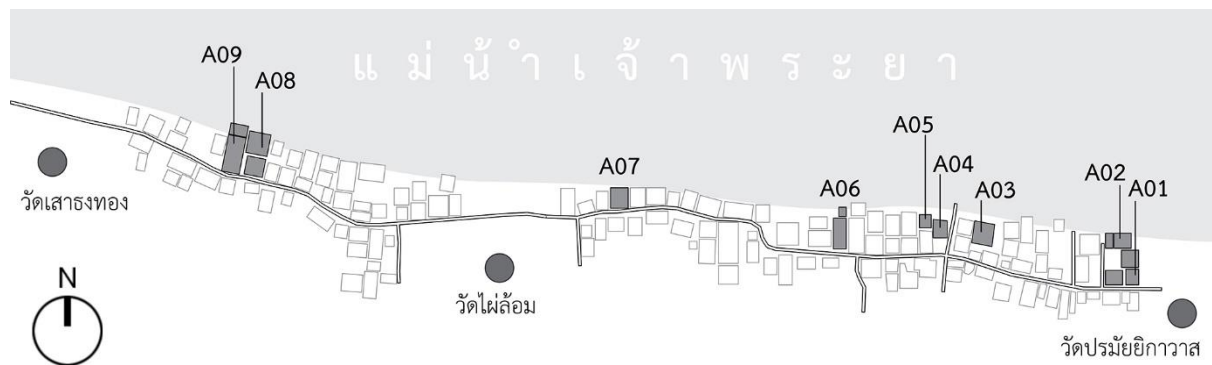

ภาพ 3 กรอบแนวคิดของการวิจัย ที่มา : ผู้วิจัย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จุดประสงค์ในการต่อเติมอาคาร แนวคิดการออกแบบพื้นที่ใช้สอย และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้วัสดุ
2. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลอาคารร้านอาหารบริเวณริมน้ำในชุมชนเกาะเกร็ด จำนวน 9 หลัง โดยทำการวัดขนาด เขียนผัง รูปตัด และรูปด้าน บันทึกภาพถ่ายของอาคาร และทำการสัมภาษณ์เจ้าของอาคาร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในด้านข้อมูลเกี่ยวกับอาคารที่ทำการสำรวจ
3. รวบรวมข้อมูล และจำแนกข้อมูลพื้นฐาน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านต่าง ๆ
4. สรุปการวิเคราะห์ผลออกมาเป็นรูปแบบของการปรับปรุงอาคารพักอาศัยเพื่อใช้เป็นร้านอาหาร ในพื้นที่ชุมชนเกาะเกร็ด

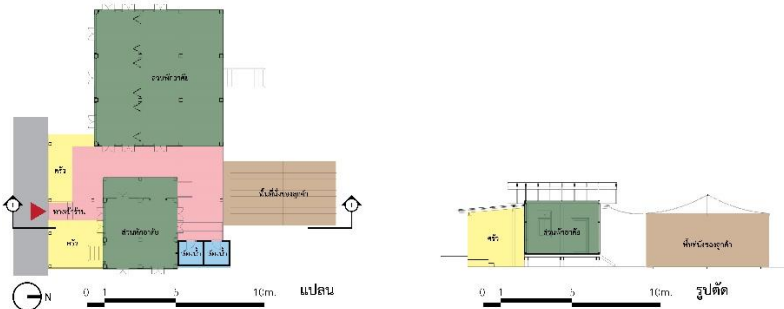
ผลการศึกษา

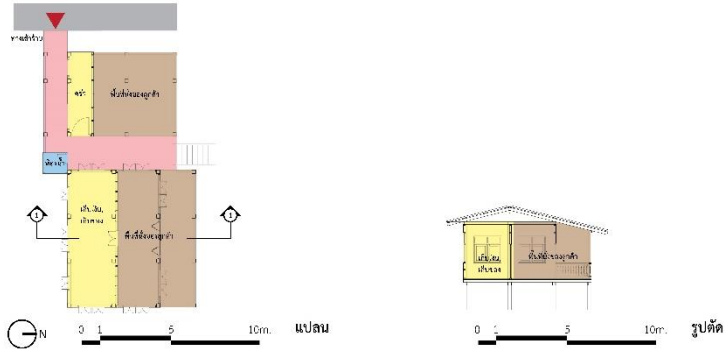
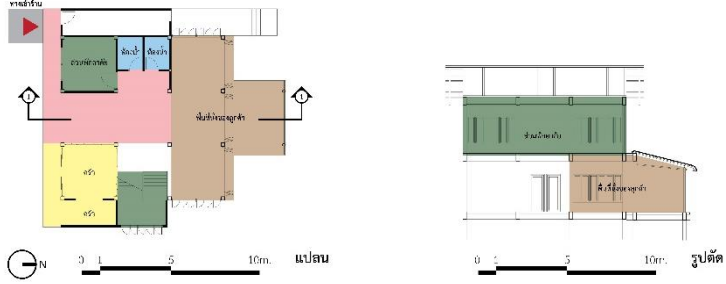
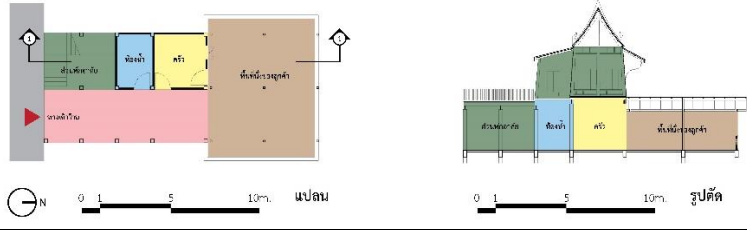
ภาพ 4 ผังตำแหน่งแสดงอาคารพักอาศัยที่ทำการศึกษา ที่มา : www.google.co.th/maps, ผู้วิจัย

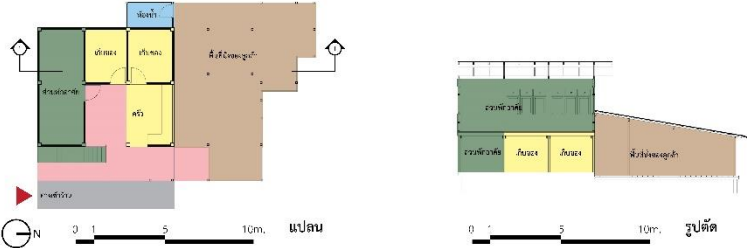
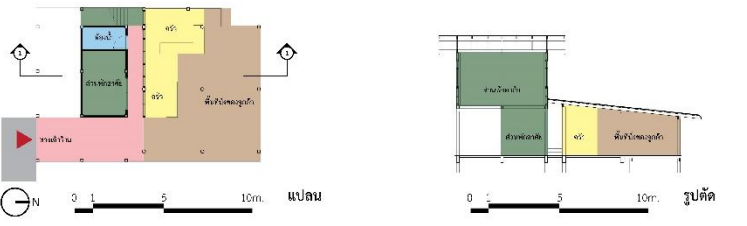
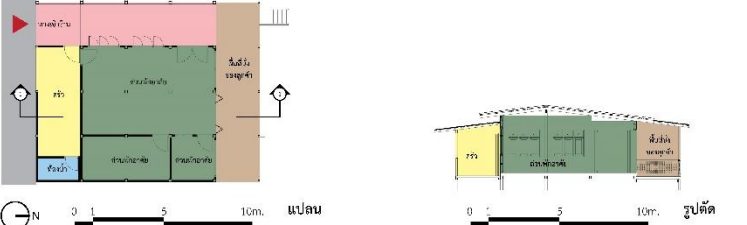
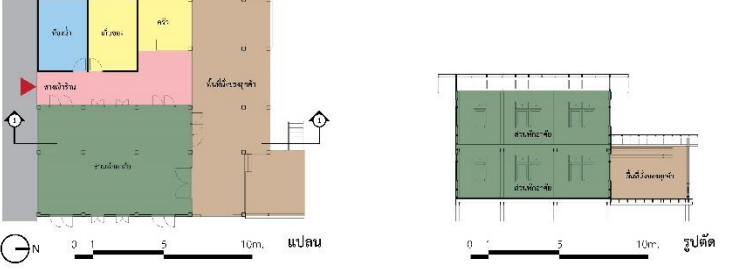
จากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลภายในพื้นที่ชุมชนเกาะเกร็ด หมู่ 6 และหมู่ 7 จำนวน 9 หลัง ได้ข้อมูลของอาคารกรณีศึกษาดังแสดงในตารางข้อมูลต่อไปนี้

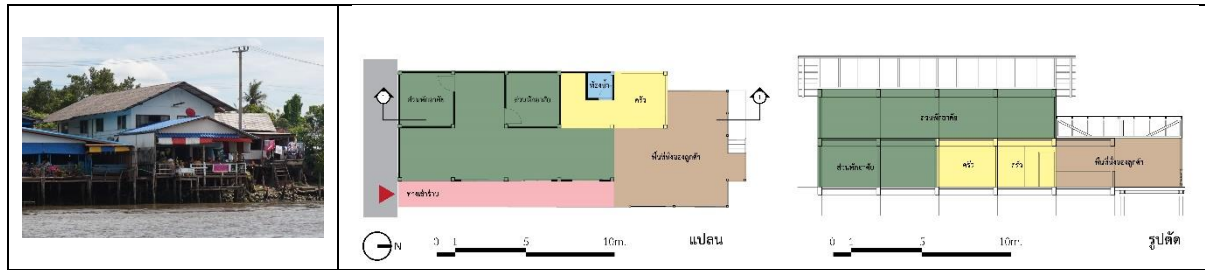
ตาราง 1 แสดงรายละเอียดอาคารกรณีศึกษาทั้ง 9 หลัง

กรณีศึกษาที่ A01	แปลน, รูปด้าน
	
การต่อเติม/ปรับปรุง	ต่อเติมหลังคาคลุมพื้นที่โดยการตั้งเสาใหม่ การวางโครงสร้างหลังคาส่วนต่อเติม ผูกไว้กับตัวอาคารเดิม สร้างห้องน้ำใหม่ ทำพื้นใหม่เพิ่มเติมพื้นที่ร้านค้า ในส่วนพื้นที่พักอาศัยยังมีการใช้งานเป็นปกติ โดยมีทั้งเรือนยกใต้ถุนสูงและใต้ถุนเตี้ย

ตาราง 1 แสดงรายละเอียดอาคารกรณีศึกษาทั้ง 9 หลัง (ต่อ1)

กรณีศึกษาที่ A02	แปลน, รูปด้าน
	
การต่อเติม/ปรับปรุง	ใช้การปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยเดิมเพื่อใช้เป็นร้านอาหาร มีการต่อเติมบริเวณหลังคากระเบื้องริมน้ำ โดยตั้งเสาเพิ่มเติมขึ้นมาจากกระเบื้องเพื่อมารับโครงสร้างหลังคา ไม่มีพื้นที่พักอาศัยเหลืออยู่
กรณีศึกษาที่ A03	แปลน, รูปด้าน
	
การต่อเติม/ปรับปรุง	ใช้การปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยเดิมบริเวณชั้น 1 เพื่อใช้เป็นร้านอาหาร มีการต่อเติมกระเบื้องริมน้ำและหลังคาเพิ่มเติมพื้นที่ในภายหลัง โดยทำพื้นกระเบื้องติดกับอาคารเดิม และโครงสร้างหลังคาฝากไว้กับอาคารเดิม
กรณีศึกษาที่ A04	แปลน, รูปด้าน
	
การต่อเติม/ปรับปรุง	ต่อเติมพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำพร้อมหลังคาคลุมโดยการตั้งเสาใหม่ เพื่อใช้เป็นพื้นที่รับประทานอาหาร ยื่นหลังคาใหม่ไปชิดกับตัวอาคารเก่าเพื่อป้องกันฝน ปรับเปลี่ยนพื้นที่บริเวณใต้ถุนอาคารเดิมเพื่อใช้เป็นครัวและห้องน้ำ
กรณีศึกษาที่ A05	แปลน, รูปด้าน

	
การต่อเติม/ปรับปรุง	ต่อเติมพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำพร้อมหลังคาคลุมโดยการตั้งเสาใหม่ เพื่อใช้เป็นพื้นที่รับประทานอาหาร ยื่นหลังคาใหม่ไปชิดกับตัวอาคารเก่าเพื่อป้องกันฝน ปรับเปลี่ยนพื้นที่บริเวณใต้ถุนอาคารเดิมเพื่อใช้เป็นครัว สร้างห้องน้ำเพิ่มเติม
กรณีศึกษาที่ A06	แปลน, รูปด้าน
	
การต่อเติม/ปรับปรุง	ต่อเติมพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำพร้อมหลังคาคลุมโดยการตั้งเสาใหม่ ทำพื้นระเบียงติดกับพื้นเดิม ยื่นหลังคาใหม่ไปชิดกับตัวอาคารเก่าเพื่อป้องกันฝน ปรับเปลี่ยนพื้นที่บริเวณใต้ถุนอาคารเดิมเพื่อใช้เป็นห้องน้ำ
กรณีศึกษาที่ A07	แปลน, รูปด้าน
	
การต่อเติม/ปรับปรุง	ต่อเติมหลังคาเพิ่มเติมออกมาจากหลังคาตัวเก่า เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ระเบียงริมแม่น้ำ และทางสัญจรจากหน้าร้าน โดยตั้งเสาขึ้นมารับโครงสร้างหลังคาใหม่
กรณีศึกษาที่ A08	แปลน, รูปด้าน
	
การต่อเติม/ปรับปรุง	มีการปรับปรุงหลังคาเก่าบริเวณพื้นที่ระเบียงริมน้ำ โดยการสร้างหลังคาใหม่คลุมทับของเดิม และเพิ่มพื้นที่ด้านหน้ามากขึ้น ยื่นหลังคาไปชิดกับตัวอาคารเก่าเพื่อป้องกันฝน ปรับเปลี่ยนพื้นที่ชั้น 1 บางส่วนให้เป็นครัวและห้องน้ำ
กรณีศึกษาที่ A09	แปลน, รูปด้าน

ตาราง 1 แสดงรายละเอียดอาคารกรณีศึกษาทั้ง 9 หลัง (ต่อ3)

การต่อเติม/ปรับปรุง	ต่อเติมพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำพร้อมหลังคาคลุมโดยการตั้งเสาใหม่ เพื่อใช้เป็นพื้นที่รับประทานอาหาร ยื่นหลังคาใหม่ไปฝากไว้กับตัวอาคารเก่า ปรับเปลี่ยนพื้นที่บริเวณใต้ถุนอาคารเดิมเพื่อใช้เป็นครัวและห้องน้ำ
 พื้นที่พักอาศัย พื้นที่นั่งสำหรับลูกค้า ครัว ห้องน้ำ ทางสัญจร	

รูปแบบของการต่อเติมอาคาร จากตาราง 1 จำแนกรูปแบบทางกายภาพของการต่อเติมได้เป็น 2 รูปแบบคือ

1. การต่อเติมอาคารแบบเชื่อมติดกับตัวบ้านพักอาศัยเดิม ได้แก่ กรณีศึกษา A02, A03, A07 และ A09 ซึ่งเป็นการต่อเติมในส่วนของหลังคาคลุมพื้นที่เพิ่มเติมจากของเดิม โดยยังมีการวางหรือเชื่อมติดกับโครงสร้างของอาคารเก่าเพื่อจุดประสงค์ในการช่วยรับน้ำหนักโครงสร้างใหม่ เนื่องมาจากส่วนต่อเติมอาจเป็นแค่โครงสร้างเบา หรืออาคารเดิมมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะช่วยรับน้ำหนักโครงสร้างไว้ได้
2. การต่อเติมอาคารแบบแยกออกจากบ้านพักอาศัยเดิม ได้แก่ กรณีศึกษา A01, A04, A05, A06 และ A08 ซึ่งเป็นการต่อเติมในส่วนของหลังคาคลุมพื้นที่เพิ่มเติมจากของเดิมเช่นกัน แต่มีโครงสร้างหลังคาที่เป็นพื้นที่ใหญ่ ต้องการมีโครงสร้างที่รับน้ำหนักตัวเองได้ มีการนำโครงสร้างไปฝากกับโครงสร้างเดิมเพื่อจุดประสงค์ในการป้องกันการร้าวของจุดเชื่อมต่อเท่านั้น หรือตัวอาคารอาจเป็นอาคารเก่าที่ไม่ควรมีการรับน้ำหนักเพิ่มอีก

การใช้พื้นที่ของอาคารในส่วนจากร้านอาหาร

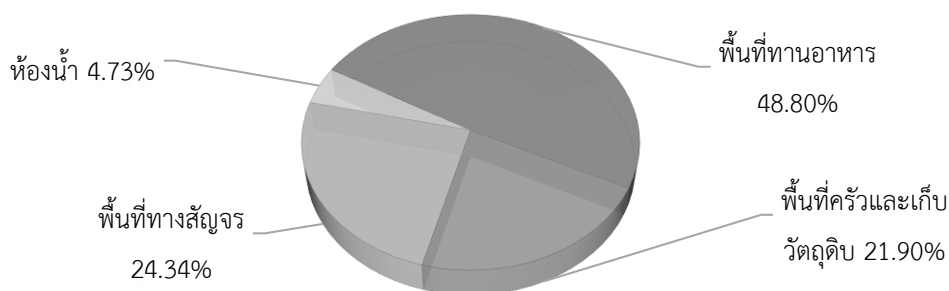
ในการศึกษาครั้งนี้ได้พิจารณาการแบ่งพื้นที่ใช้งานจากร้านอาหาร โดยทำการรวบรวมข้อมูลพื้นที่ใช้งานของอาคารกรณีศึกษา เพื่อวิเคราะห์พื้นที่การใช้งาน ซึ่งจะแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน คือ พื้นที่ครัวและเก็บวัตถุดิบ พื้นที่ทานอาหาร พื้นที่ห้องน้ำ และพื้นที่ทางสัญจร โดยจะพิจารณาพื้นที่ในส่วนจากร้านอาหารเท่านั้น

ตาราง 2 ข้อมูลการใช้พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของอาคาร

ลำดับที่	อาคารกรณีศึกษา	ส่วนร้านอาหาร (ตร.ม.)	ครัวและเก็บของ (ตร.ม.)	ทานอาหาร (ตร.ม.)	ห้องน้ำ (ตร.ม.)	ทางสัญจร (ตร.ม.)
A01	ร้านป้ารินทร์	77.70	23.00	21.70	4.50	28.50
		เทียบเป็นร้อยละ	29.60 %	27.90 %	5.79 %	36.67 %
A02	ร้านข้าวแช่คุณแดง	106.65	28.00	56.00	1.65	20.00
		เทียบเป็นร้อยละ	26.25 %	52.50 %	1.54 %	18.75 %
A03	ร้านเรือนมอญ	95.57	24.34	44.27	6.00	20.96
		เทียบเป็นร้อยละ	25.46 %	46.32 %	6.27 %	21.93 %
A04	ร้านป้าอ้วนขนมจีน	72.39	7.04	47.19	2.56	15.60
		เทียบเป็นร้อยละ	9.72 %	65.18 %	3.53 %	21.54 %

A05	ร้านเรือนทหารเรือ	113.30	23.75	59.00	2.80	27.75
		เทียบเป็นร้อยละ	20.96 %	52.07 %	2.47 %	24.49 %
A06	ร้านริมระเปียงคาเฟ่	72.06	15.00	39.00	3.78	14.28
		เทียบเป็นร้อยละ	20.81 %	54.12 %	5.24 %	19.81 %
ลำดับที่	อาคารกรณีศึกษา	ส่วนร้านอาหาร (ตร.ม.)	ครัวและเก็บของ (ตร.ม.)	ทานอาหาร (ตร.ม.)	ห้องน้ำ (ตร.ม.)	ทางสัญจร (ตร.ม.)
A07	ร้านบ้านเครื่อง	62.5	15.625	25.00	3.125	18.75
		เทียบเป็นร้อยละ	25.00 %	40.00 %	5.00 %	30.00 %
A08	ร้านบ้านริมน้ำ	109.25	18.25	60.00	10.00	21.00
		เทียบเป็นร้อยละ	16.70 %	54.91 %	9.15 %	19.22 %
A09	ร้านครัวระเปียงน้ำ	71.06	16.50	33.00	2.56	19.00
		เทียบเป็นร้อยละ	23.21 %	46.43 %	3.60 %	26.73 %

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มอาคารตัวอย่างมีรูปแบบการแบ่งพื้นที่ของร้านอาหารไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีการแบ่งพื้นที่ในส่วนทานอาหารไว้มากที่สุด รองลงมาเป็นพื้นที่ครัวและทางสัญจรที่มีขนาดพื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยมีค่าเฉลี่ยของพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ภาพ 5 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ยของพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของร้านอาหาร ที่มา: ผู้วิจัย

ซึ่งจากผลสรุปค่าเฉลี่ยของพื้นที่ที่พบ ทำให้เกิดข้อสังเกตว่า การใช้พื้นที่ทางสัญจรที่มีเนื้อที่มากกว่าพื้นที่ครัวและพื้นที่เก็บของ ทั้งนี้เมื่อลองพิจารณาถึงการจัดวางพื้นที่ใช้สอยของอาคาร ก็พบว่าพื้นที่ทางสัญจรส่วนใหญ่ ใช้ในการนำผู้คนจากทางเข้าหลักที่อยู่ด้านหลังบ้าน ออกมายังพื้นที่ระเปียงริมน้ำที่จัดวางไว้บริเวณหน้าบ้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้คนที่ต้องการชมทัศนียภาพระหว่างรับประทานอาหารเช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุของอาคาร

จากการศึกษาวรรณกรรมทางด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้วัสดุ พบว่ามีปัจจัย 4 ชนิดที่ส่งผลต่อการเลือกใช้เทคโนโลยีการก่อสร้าง คือ 1.ภูมิประเทศ ที่ส่งผลต่อความคงทนของวัสดุ 2.เศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อชนิดของวัสดุที่นำมาใช้ 3.การคมนาคม ที่ส่งผลต่อขนาดของวัสดุในการขนส่ง และ 4.สังคมและวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อความเคยชินในการใช้วัสดุ จากการเก็บข้อมูลการใช้วัสดุของอาคารที่ทำการสำรวจ สามารถนำมาแยกแยะเปรียบเทียบความแตกต่างกับตัวอาคารเดิม และอาคารกรณีศึกษาอื่นได้ดังนี้

ตาราง 3 หมายเลขปัจจัยที่ใช้ในตารางข้อมูล 4

ปัจจัยหมายเลข	1	2	3	4
ความหมาย	ปัจจัยด้านภูมิประเทศ	ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ	ปัจจัยด้านคมนาคม	ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

ตาราง 4 ข้อมูลการเลือกใช้วัสดุของอาคารกรณีศึกษา

กรณีที่ 1	ฐานราก	เสา	พื้น	ผนัง	โครงหลังคา	วัสดุผนัง
อาคารเดิม	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	กระเบื้องลอนคู่
ส่วนปรับปรุง	คอนกรีต	คอนกรีต	แผ่นคอนกรีต	(ไม่มีผนัง)	ไม้	สังกะสี
เหตุผลในการเลือกใช้	ทนทานต่อน้ำและหาซื้อง่าย	ทนทานต่อน้ำและหาซื้อง่าย	ทนทานต่อน้ำและหาซื้อง่าย	-	เจ้าของสร้างเองมีความคุ้นเคย	เจ้าของสร้างเองมีความคุ้นเคย
ปัจจัยทางด้าน	1, 2	1, 2	1, 2	-	2, 4	2, 4
กรณีที่ 2	ฐานราก	เสา	พื้น	ผนัง	โครงหลังคา	วัสดุผนัง
อาคารเดิม	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	กระเบื้องลอนคู่
ส่วนปรับปรุง	คอนกรีต	ไม้	ไม้	ยิบซัมบอร์ด	ไม้	เมทัลชีท
เหตุผลในการเลือกใช้	น้ำกัดเสาเดิมจนเสียหาย	ของเดิมยังมีสภาพดีอยู่	ของเดิมยังมีสภาพดีอยู่	ราคาถูกก่อสร้างง่าย	ของเดิมยังมีสภาพดีอยู่	ราคาถูกก่อสร้างง่าย
ปัจจัยทางด้าน	1	2	2	2, 3	2	2, 3
กรณีที่ 3	ฐานราก	เสา	พื้น	ผนัง	โครงหลังคา	วัสดุผนัง
อาคารเดิม	คอนกรีต	คอนกรีต	คอนกรีต	ก่ออิฐฉาบปูน	เหล็ก	กระเบื้องลอนคู่
ส่วนปรับปรุง	คอนกรีต	คอนกรีต	คอนกรีต	(ไม่มีผนัง)	เหล็ก	เมทัลชีท
เหตุผลในการเลือกใช้	ทนทานต่อน้ำท่วม	ทนทานต่อน้ำท่วม	ทนทานต่อน้ำท่วม	-	มั่นใจในวัสดุก่อสร้างง่าย	มั่นใจในวัสดุก่อสร้างง่าย
ปัจจัยทางด้าน	1	1	1	-	3, 4	3, 4
กรณีที่ 4	ฐานราก	เสา	พื้น	ผนัง	โครงหลังคา	วัสดุผนัง
อาคารเดิม	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	กระเบื้องลอนคู่
ส่วนปรับปรุง	คอนกรีต	ไม้	คอนกรีต	ก่ออิฐฉาบปูน	ไม้	กระเบื้องลอนคู่
เหตุผลในการเลือกใช้	ต้องการความแข็งแรง	ของเดิมยังมีสภาพดีอยู่	ต้องการความแข็งแรง	ต้องการความแข็งแรง	ของเดิมยังมีสภาพดีอยู่	ก่อสร้างง่ายขนย้ายสะดวก
ปัจจัยทางด้าน	1	2	1	1	2	3
กรณีที่ 5	ฐานราก	เสา	พื้น	ผนัง	โครงหลังคา	วัสดุผนัง
อาคารเดิม	ไม้	ไม้/คอนกรีต	ไม้/คอนกรีต	ไม้/คอนกรีต	ไม้	กระเบื้องลอนคู่
ส่วนปรับปรุง	คอนกรีต	เหล็ก	แผ่นคอนกรีต	(ไม่มีผนัง)	เหล็ก	เมทัลชีท
เหตุผลในการเลือกใช้	ต้องการความแข็งแรง	แข็งแรงก่อสร้างง่าย	แข็งแรงก่อสร้างง่าย	-	ก่อสร้างง่าย	ราคาถูกก่อสร้างง่าย

ปัจจัยทางด้าน	1	1, 3	1, 3	-	3	2, 3
กรณีที่ 6	ฐานราก	เสา	พื้น	ผนัง	โครงหลังคา	วัสดุผนัง
อาคารเดิม	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	กระเบื้องลอนคู่

ตาราง 4 ข้อมูลการเลือกใช้วัสดุของอาคารกรณีศึกษา(ต่อ)

ส่วนปรับปรุง	คอนกรีต	คอนกรีต	ไม้/คอนกรีต	(ไม่มีผนัง)	ไม้	กระเบื้องลอนคู่
เหตุผลในการเลือกใช้	ต้องการความแข็งแรง	ต้องการความแข็งแรง	ต้องการความแข็งแรง	-	ก่อสร้างง่าย คุ้นเคยกับวัสดุ	มั่นใจในวัสดุ
ปัจจัยทางด้าน	1	1	1	-	3, 4	4
กรณีที่ 7	ฐานราก	เสา	พื้น	ผนัง	โครงหลังคา	วัสดุผนัง
อาคารเดิม	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	ไม้	กระเบื้องลอนคู่
ส่วนปรับปรุง	คอนกรีต	เหล็ก	ไม้	(ไม่มีผนัง)	เหล็ก	เมทัลชีท
เหตุผลในการเลือกใช้	ต้องการความแข็งแรง	ก่อสร้างง่าย	ของเดิมยังมีสภาพดี	-	ก่อสร้างง่าย	ราคาถูก ก่อสร้างง่าย
ปัจจัยทางด้าน	1	3	2	-	3	2, 3
กรณีที่ 8	ฐานราก	เสา	พื้น	ผนัง	โครงหลังคา	วัสดุผนัง
อาคารเดิม	ไม้/คอนกรีต	ไม้/คอนกรีต	ไม้	ไม้/คอนกรีต	ไม้	กระเบื้องลอนคู่
ส่วนปรับปรุง	ไม้/คอนกรีต	เหล็ก	ไม้	(ไม่มีผนัง)	เหล็ก	เมทัลชีท
เหตุผลในการเลือกใช้	เสริมเสาเก่าให้แข็งแรง	แข็งแรง ก่อสร้างง่าย	ของเดิมยังมีสภาพดี	-	ก่อสร้างง่าย	ราคาถูก ก่อสร้างง่าย
ปัจจัยทางด้าน	1	1, 3	2	-	3	2, 3
กรณีที่ 9	ฐานราก	เสา	พื้น	ผนัง	โครงหลังคา	วัสดุผนัง
อาคารเดิม	คอนกรีต	คอนกรีต	คอนกรีต	ก่ออิฐฉาบปูน	เหล็ก	กระเบื้องลอนคู่
ส่วนปรับปรุง	ไม้/เหล็ก	เหล็ก	ไม้	(ไม่มีผนัง)	เหล็ก	เมทัลชีท
เหตุผลในการเลือกใช้	ต้องการความแข็งแรง	แข็งแรง ก่อสร้างง่าย	ใช้ไม้เก่า	-	ก่อสร้างง่าย	ราคาถูก ก่อสร้างง่าย
ปัจจัยทางด้าน	1	1, 3	2	-	3	2, 3

จากตาราง 4 จะเห็นได้ว่าการเลือกวัสดุส่วนที่มีการต่อเติม มีการใช้วัสดุที่แข็งแรงขึ้น สะดวกต่อการก่อสร้างมากขึ้น และเป็นวัสดุที่ช่างก่อสร้างมีความถนัด ในด้านปัจจัยของการเลือกใช้วัสดุ ปัจจัยทางด้านภูมิประเทศมีผลต่อทุกอาคาร เนื่องด้วยปัญหาน้ำกัดเซาะและปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่นี้ รองลงมาจะเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและการคมนาคมที่มีอยู่เกือบทุกอาคารเช่นกัน เนื่องจากการขนส่งวัสดุหรือแรงงานทำได้เพียงทางเรือ จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่มขึ้นมา

ตาราง 5 ข้อมูลการปรับปรุงอาคารพักอาศัยเพื่อใช้เป็นร้านอาหารในชุมชนเกาะเกร็ด

สัดส่วนพื้นที่ในส่วน ของร้านอาหาร	การจัดวางพื้นที่ ในแต่ละส่วน	การปรับปรุง ส่วนฐานราก	การปรับปรุง หรือต่อเติมพื้นที่อาคาร
ทานอาหาร - 50% ทางสัญจร - 25% ครัว - 20% ห้องน้ำ - 5%	- ส่วนพักอาศัย ใช้พื้นที่ชั้น 2 เพื่อความเป็นส่วนตัว - ส่วนรับประทานอาหาร บริเวณริมแม่น้ำ	ปรับเปลี่ยนหรือเสริมความ แข็งแรงด้วยฐานรากและเสา คอนกรีตที่ทนต่อการกัดเซาะ ของน้ำ	- เพิ่มหลังคาให้ครอบคลุมพื้นที่ - เพิ่มห้องน้ำสำหรับลูกค้า - ใช้วัสดุที่ก่อสร้างง่ายและเร็ว เพื่อทดแทนค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น จากการขนส่งและค่าแรงงาน

สรุปผลการศึกษา

1. รูปแบบการต่อเติมอาคารพักอาศัยเพื่อใช้เป็นร้านอาหาร จากการศึกษาพบว่า มีรูปแบบการต่อเติมอาคารอยู่ 2 รูปแบบคือ

- การต่อเติมแบบเชื่อมติดกับอาคารพักอาศัยเดิม การต่อเติมแบบนี้พบในกรณีที่มีส่วนต่อเติมมีพื้นที่ไม่มากและมีโครงสร้างเบา โครงสร้างอาคารเดิมมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะรับการถ่ายน้ำหนักเพิ่ม เช่น เป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีตหรือมีการใช้เสาและฐานรากที่มั่นคง

- การต่อเติมแบบแยกออกจากอาคารพักอาศัยเดิม การต่อเติมแบบนี้พบในกรณีที่อาคารเดิมมีพื้นที่ไม่เพียงพอ หรืออาคารเก่าที่ต่อเติมได้ยาก ส่วนต่อเติมจึงมีพื้นที่มาก ต้องการโครงสร้างที่รับน้ำหนักได้ด้วยตัวเอง แต่ก็ยังมีส่วนของหลังคาที่มีโครงสร้างฝากไว้กับตัวอาคารเก่า เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการเชื่อมต่อพื้นที่ด้านล่างเท่านั้น

ทางด้านการศึกษการจัดวางพื้นที่พบว่ามีการจัดวางพื้นที่รับประทานอาหารไว้ทางทิศเหนือ เพื่อใช้ประโยชน์จากทัศนียภาพริมแม่น้ำได้มากที่สุด โดยลูกค้าต้องเดินจากทางเข้าหลักทางด้านหลังบ้านทำให้เกิดพื้นที่สัญจรขนาดใหญ่ และนิยมแยกพื้นที่ส่วนตัวของผู้อาศัยไว้ที่ชั้น 2 เพื่อความเป็นส่วนตัว หรือกั้นไว้ด้วยพื้นที่กึ่งส่วนตัวในกรณีของบ้านชั้นเดียว

ในการใช้งานพื้นที่ส่วนร้านอาหารพบว่า จากค่าเฉลี่ยมีการแบ่งพื้นที่ 50% เป็นส่วนรับประทานอาหาร แบ่งพื้นที่ 25% เป็นทางสัญจร ซึ่งใช้พื้นที่จำนวนมากตามรูปแบบการจัดวางพื้นที่ดังกล่าวไว้แล้ว แบ่งพื้นที่ 20% เป็นครัวและห้องเก็บของ และมีพื้นที่ห้องน้ำสำหรับลูกค้าเฉลี่ย 5% แม้จะเป็นพื้นที่ที่น้อยที่สุด แต่เป็นพื้นที่ที่จำเป็นต้องมีไว้รองรับลูกค้า

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดรูปแบบของการปรับปรุงอาคารพักอาศัย

จากการศึกษาพบปัจจัยที่ทำให้เกิดรูปแบบของการปรับปรุงอาคาร ได้แก่ โครงสร้างของอาคารที่มีอยู่เดิม และขนาดของพื้นที่ที่ต้องการต่อเติม ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดว่าจะสามารถทำการต่อเติมอาคารในรูปแบบที่เหมาะสมได้อย่างไร

รูปแบบการปรับปรุงทางด้านวัสดุพบว่า มีการใช้วัสดุที่มีความแข็งแรงทนทานต่อน้ำมากขึ้น หรือใช้วัสดุที่ช่างก่อสร้างมีความถนัดและสะดวกในการก่อสร้าง โดยปัจจัยทางด้านภูมิประเทศที่ส่งผลต่อรูปแบบการปรับปรุงอาคารกรณีศึกษาทุกหลังในพื้นที่นี้คือ ปัญหา น้ำกัดเซาะเสาอาคาร รองลงมาเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและด้านคมนาคม ที่ทำให้การขนส่งวัสดุมีความลำบากและมีค่าใช้จ่ายสูง ส่งผลทำให้เจ้าของอาคารเลือกใช้วัสดุที่ช่วยประหยัดค่าก่อสร้างในด้านอื่น ๆ

3. แนวทางสำหรับการปรับปรุงอาคารพักอาศัยเพื่อใช้เป็นร้านอาหารริมน้ำ ในชุมชนเกาะเกร็ด มีดังนี้

- ตรวจสอบสภาพอาคารเดิม ว่าเหมาะกับการต่อเติมในรูปแบบใดที่สุด
- กำหนดขนาดพื้นที่ที่ต้องการปรับปรุง/ต่อเติม ตามการแบ่งพื้นที่เฉลี่ยที่กำหนดไว้
- ทดลองจัดวางพื้นที่ที่ออกแบบไว้กับสถานที่จริง แล้วคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับพื้นที่เดิม
- ออกแบบโครงสร้างและวัสดุก่อสร้างที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและรูปแบบการต่อเติมที่กำหนดไว้

- จัดหาช่างที่มีความชำนาญในแต่ละด้าน เช่น ช่างในพื้นที่สำหรับงานฐานรากในน้ำ ช่างที่มีความเชี่ยวชาญในวัสดุที่เลือกใช้
- ศึกษาเส้นทางการขนส่งวัสดุ เพื่อควบคุมงบประมาณและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

บรรณานุกรม

- จาตุรันต์ พิบุลย์. (2555). การต่อเติมอาคารพักอาศัย กรณีศึกษา หมู่บ้านเกาะแรด ตำบลดอนสัก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง).
- ชาญณรงค์ สุทธิลักษณ์สกุล. (2545). การใช้พื้นที่ภายในห้องพัก ประเภทอาคารชุดราคาประหยัด: กรณีศึกษาโครงการสินธนาแมนชั่น (ถนนนวมินทร์), กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ทรงเกียรติ เทียธิทรัพย์. (2549). เทคโนโลยีการก่อสร้างอาคารพักอาศัยที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา: กรณีศึกษา หมู่บ้านสาขลา ต.นาเกลือ อ.พระสมุทรเจดีย์ จ.สมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ปณิดา สุวรรณเวลา. (2556). การใช้พื้นที่ใช้สอยภายในบ้านที่มีการติด กรณีศึกษา ชุมชนบ้านสาขลา ตำบลนาเกลือ อำเภพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง).
- เลอสม สดาศิตานนท์. (2543). องค์ประกอบ: สถาปัตยกรรมพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลสิทธิ์ ทรายงู. (2537). พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม: มูลฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและวางแผน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิวัฒน์ เตมียพันธ์. (2525). สถาปัตยกรรมไทยพื้นถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สมชัย เจริญเกียรติ. (2537). ผลกระทบที่เกิดจากการต่อเติมและเปลี่ยนแปลงประโยชน์ใช้สอยของบ้านจัดสรร กรณีศึกษาหมู่บ้านลานทอง จังหวัดนนทบุรี: รายงานผลงานวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล สุวรรณ. (2558). หลักสังคมวิทยา PRINCIPLE OF SOCIOLOGY. กรุงเทพฯ: งานตำราและเอกสารการพิมพ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด. (2562). ข้อมูลเกาะเกร็ด. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562, จาก <https://kohkred-sao.go.th>
- อรุณ ดันคุณะกุล. (2545). การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัยเป็นร้านค้าในเคหะชุมชน: กรณีศึกษา เคหะชุมชนสมุทรปราการ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- เอ็ด ภิรมย์. (2540.). เกาะเกร็ด. นนทบุรี: วัดปรมัยยิกาวาส.
- Schwanke, D. (2003). *Mixed use development handbook* (2nd ed.). Washington, DC: ULI-the Urban Land Institute.